

De Nederlandse jeugd is ziek!

J.J.M. Besseling

Deze variant op de uitspraak van Lubbers over het hoge ziekteverzuim en arbeidsongeschiktheid in de jaren 80 lijkt op zijn plaats: In 2006 is bijna 5% van alle 18-jarigen arbeidsongeschikt. In 2006 kwamen verzekeringsartsen van UWV samen met hun arbeidsdeskundigen tot de conclusie dat 1 op de 22 18-jarigen wegens ziekte of gebrek niet in staat is om het minimumloon te verdienen in reguliere arbeid. Aangezien ongeveer 30% van de Wajong-uitkeringen na het 19e jaar toegekend worden, is het aannemelijk dat uiteindelijk 1 op de 15 18-jarigen een Wajong-uitkering gaat ontvangen. In 2006 zijn 13.575 Wajong-uitkeringen toegekend. Dit is ongeveer een factor 3 hoger dan begin jaren 90. Uit statistische gegevens over de laatste vijf jaar blijkt dat de groei zit bij jongeren met overige psychische stoornissen en verstandelijke beperkingen.

Bekend is dat van alle Wajong'ers een kwart werkt, van wie het merendeel in WSW-verband en 9% in een reguliere baan. Dit ligt onder jongeren wel wat hoger dan onder ouderen. Maar het illustreert dat veel jongeren 'afgeschreven' worden voor de arbeidsmarkt. De gevolgen voor deze jongeren op korte en langere termijn en voor de maatschappij als geheel met de sterke nadruk op maatschappelijke participatie in arbeid, maken deze ontwikkeling tot een ongewenste situatie. De SER is dan ook om advies gevraagd over de toename van het aantal Wajong-uitkeringen en de mogelijkheden om de arbeidsparticipatie van deze jongeren te vergroten.

Oplossingen zijn niet eenvoudig voorhanden. De arbeidsmarkt is niet toegankelijker geworden voor deze doelgroep. Dat blijkt wel uit de dalende arbeidsparticipatie van arbeidsgehandicapten in het algemeen en de problematiek van de niet-werkende 35-minners. Resultaten van een qua omvang helaas beperkt monitoronderzoek van het praktijkonderwijs suggereren dat deze jongeren sinds 2000 minder vaak een reguliere baan vinden en steeds vaker aangewezen zijn op aanvullende subsidies of een Wajong-uitkering. Bovendien heeft een nog groter deel een

dienstverband van slechts een half jaar.

De stijging van het aantal Wajong-toekenningen staat niet op zichzelf. Ook voor het voortraject voor de 18-jarige leeftijd geldt dat de jeugd vaker gebruikmaakt van voorzieningen als speciaal onderwijs en jeugd-ggz. De deelname aan speciaal onderwijs groeit net als de Wajong vanaf begin jaren 90 en relatief veel Wajong'ers hebben speciaal onderwijs gevolgd. Het paradoxale is dat steeds meer jongeren met gezondheids- en gedragsproblemen extra ondersteuning krijgen, maar dat de jeugd ook vaker bevestigd lijkt te worden in zijn onvermogen. Er zijn veel hypothesen over de oorzaken van de groei. Zo wordt bijvoorbeeld gewezen op de veranderingen in de maatschappij en in het onderwijs waardoor kinderen met autismespectrumstoornissen meer last ervaren van deze stoornissen of waardoor licht verstandelijk gehandicapte kinderen vaker zouden uitvallen. Voor zover er bewezen oorzaken zijn, verklaren ze maar een klein deel van de groei. Bovendien verklaren ze niet waarom het aantal Wajong-toekenningen 'plotseling' zo hard groeit en of die groei de komende jaren verder zal doorzetten.

UWV zet op een landelijke themadag op 18 april de Wajong centraal. Op deze dag zullen de meest recente inzichten gepresenteerd worden rond ADHD en onder andere de resultaten uit een grootschalig dossieronderzoek door UWV naar Wajong-toekenningen. Het kan niet voldoende benadrukt worden dat meer onderzoek nodig is, zowel om de claimbeoordeling te ondersteunen als de re-integratie van Wajong'ers. Maar het probleem van de toename van het aantal Wajong-gerechtigden is breder en de Wajong-aanvraag lijkt 'slechts' het sluitstuk te zijn van een voorliggend traject. De voorstellen die in deze kabinetsperiode ongetwijfeld gaan komen om deze trend te keren, kunnen zeer divers zijn. Hopelijk blijven de belangen van de kinderen waar het hier om gaat centraal staan en wordt straks niet het arbeidsongeschikte kind met het badwater weggegooid.